

Kognition i aktivitet

Ann Björkdahl

Leg Arbetsterapeut, Docent

¹Sahlgrenska Universitetssjukhuset, Arbetsterapi och Fysioterapi,
Rehabiliteringsmedicin

²Ersta Sköndal Högskola, Campus Bräcke

³Sahlgrenska Akademin, Göteborgs universitet, Neurovetenskap och rehabilitering

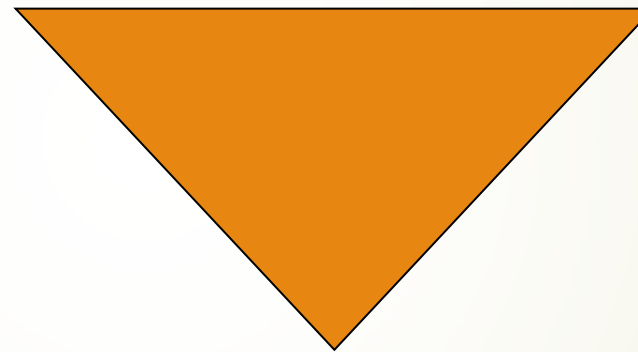
Kognition

- ▶ Definieras som en persons förmåga att **förvärva eller ta in** och **använda information** för att **anpassa sig till omgivningens krav** (Lidz, 1987).

A dynamic interactional model of cognition

Individ

- Strukturell kapacitet
- Metakognition
- Processtrategier
- Individens egenskaper

Miljö

- Fysisk
- Social interaktion
- Kulturell
- Varierande
- Förtrogen

Aktivitet

- Antal saker
- Komplexitet
- Förtrogenhet
- Uppställning
- Rörelse

Hur påverka aktivitetsutförande?

- Genom att förändra utmaning/svårighet på aktiviteten eller förändra i omgivningen.

Eller

- Genom att påverka personens strategianvändning och medvetenhet, insikt.

Det dynamiska perspektivet för att förbättra aktivitet vid kognitiv påverkan

Innebär bedömning och hänsyn tagen till:

- ▶ Strukturell kapacitet - vilka kognitiva funktioner är påverkade?
- ▶ Medvetenhet om förmåga
- ▶ Användning av processtrategier
- ▶ Respons på ledtrådar
- ▶ Respons på förändring av aktivitet och miljö

[kort sekvens Östra soppa.mp4](#)

Medvetenhet / Insikt

Vad är processtrategier?

Organiserad approach, rutin, eller beteende som hjälper till att välja ut och guida hur man hanterar information.

- Ger generella riktlinjer för handlande.
- Användbara inom olika domäner och situationer.
- Förbättrar effektivitet i informationsprocessande och fördjupar hanteringen av information.
- Möjlig att påverka genom intervention.

Process strategier

Ineffektiv

- Missar detaljer eller steg.
- Överfokuserar på vissa delar.
- Slumpmässig approach.

Effektiv

- Lyfter fram, ringar in eller stryker under viktiga detaljer.
- Tar in hela situationen. Läger samman detaljer till helhet.
- Prioriterar, förbereder, planerar och grupperar ihop material eller steg i utförandet.

Ineffektiv

Effektiv

Dynamisk approach på kognition

- Bedömning görs genom att interagera med patientern
- Intervention ges reaktivt dvs Individens gensvar på feedback, ledtrådar avgör hur och vilken intervention som ska göras.
- Det är inte så viktigt med exakta testresultat eller nivå på utförande, eftersom man ser det som att den kognitiva förmågan skiftar i olika situationer och aktiviteter.
- Det finns ingen klar förutbestämd intervention utan denna måste individanpassas.

Vad bedöms vid dynamisk bedömning?

Förbättras aktivitetsutförande genom:

1. Respons på ledtrådar
  - ▶ Upptäcka "fel" "misstag", korrigera sig när man märker fel.
  - ▶ Lär in en strategi.
2. Förändring av uppgiften.
3. Anpassning av omgivningen

Dynamisk bedömning ger terapeuten information om

- Om ledtrådar kan användas för att facilitera.
- Nivån på ledtrådar som behövs. Från generella till mer specifika.
- Hjälper till att sortera ut orsaken till svårigheter. (vilken typ av fel görs)
- Inkluderar undersökning av medvetenhet, insikt.

Utifrån detta perspektiv behöver man även beakta transfer

- Transfer betyder att det man lär i en situation kan omsättas och användas i ett annat sammanhang.
- Transfer gäller även hur det man lärt tidigare påverkar hur man lär in nytt. (Att man kan känna igen liknande situationer och se att en strategi kan användas)

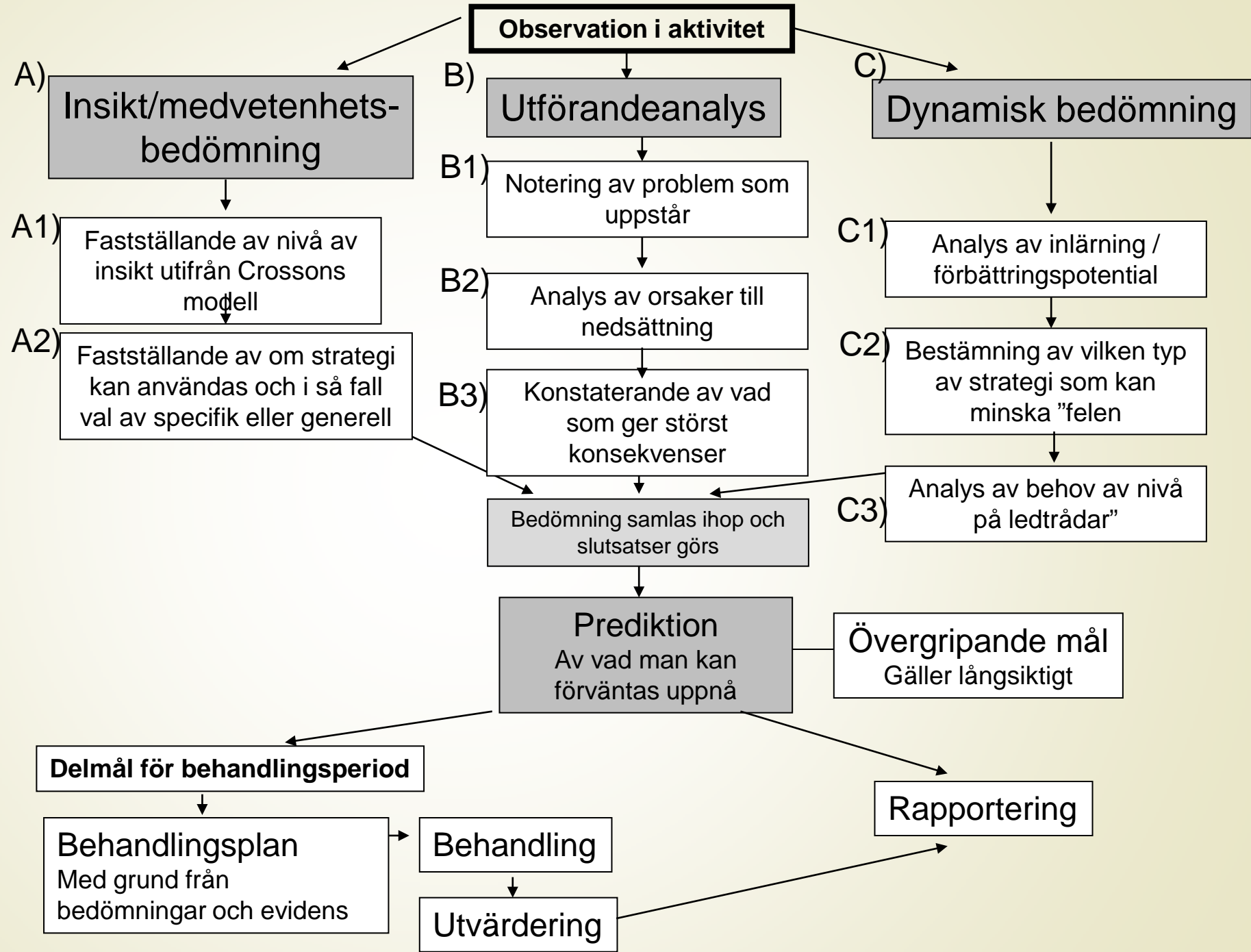
Två typer av transfer

- ▶ **"low road transfer" eller reflexiv transfer**, vilken sker genom rutinmässig upprepning i en näraliggande kontext som vid det ursprungliga lärandet.
  - ▶ Ex: genom strategi som "hittar inte - titta åt vänster" (generell strategi)
- ▶ **"mindful" eller "high-road transfer"** innebär en medveten abstraktion och ett sökande efter samband eller anknytning till andra sammanhang.
  - ▶ Ex: strategi att använda checklista för ingredienser i mat – tänka på liknande möjligheter som checklista för att komma ihåg att göra olika saker.

Multikontext approach

- Fokusera på strategier patienten själv genererar och träning av dem.
- Praktisera i olika kontext. Strukturera aktiviteterna så den "fysiska" likheten gradvis ökas horisontellt dvs inte ökad svårighetsgrad.
- Lägg vikt på att öka medvetenheten.
- Använd dagliga aktiviteter som passar personens intressen och med lagom utmaning.

Kognitiv rehabilitering

Ann Björkdahl

Studentlitteratur

Tack för visat intresse!

Hoppas att ni fått med er något matnyttigt som är till hjälp i rehabiliteringen.

